

SOBIVANJE Z DIVJIMI ŽIVALMI

Kaj so divje ali prostoživeče živali?

V teh dneh veliko zahajamo v bližjo naravo, v gozd, na travnik, ob potok ali reko. Zato je prav, da izvemo nekaj o živalih, ki jih tam lahko srečamo.

- **Divje ali prostoživeče živali** so tiste, ki niso nastale z umetnim izborom in lahko **živijo prosto v naravi, neodvisno od človeka.**

Kočevski gozdovi so dom rjavega medveda.

Divje živali ne morejo živeti v ujetništvu.

- ▶ **Divje živali ne sodijo v ujetništvo**, saj jim ne moremo zagotoviti življenjskih razmer, kakršne imajo v naravnem okolju. Zato je vsako zadrževanje divjih živali v ujetništvu kaznivo.
- ▶ **Vsaka žival se je sicer sposobna prilagoditi na spremembe v okolju, vendar znotraj nekih meja.** Če te meje prestopimo, povečamo živali stres do te mere, da postane občutljiva za bolezni, zaradi katerih poginejo, ali pa razvijejo vedenjske motenje (npr. hoja v krogih).

Lastniki divjih živali v ujetništvu (živalski vrtovi) so v skladu z zakonom živalim dolžni zagotoviti ustrezne bivalne razmere.

- Žival mora imeti **dovolj prostora, dovolj svetlobe, primerno hrano, redno in primerno očiščen bivalni prostor**. Po potrebi ji je zagotovljena primerna veterinarska oskrba.
- Več živali je lahko nameščenih skupaj samo pod pogojem, da lahko sobivajo in se med seboj ne bodo poškodovale.
- Če ti pogoji niso izpolnjeni, se šteje, da gre za mučenje živali.

Srečevanje z divjimi živalmi

- **Prosto živeče živali srečujemo** v njihovem naravnem okolju, pa tudi v mestnih parkih, na poljih, gozdnih obrobjih, smetiščih, včasih tudi v mestnih središčih in v blokovskih naseljih.
- So torej povsod, zato so srečanja neizogibna.
- **Za sobivanje je pomembno, da ob srečanjih z divjimi živalmi pravilno ravnamo.**

Sobivanje z divjimi živalmi

- Če srečamo divjo žival v divjini (npr. v gozdu), je prav, da **jo pustimo pri miru. Nenazadnje smo na obisku v njenem domu!**
- Če na divjo žival naletimo v mestnem okolju, jo skušamo **čim manj vznemirjati.**
- Če nam ježi, vrane, race, labodi, veverice, žabe itd. niso všeč, jih **pustimo pri miru, sicer smo lahko kaznovani**, saj kršimo **Zakon o ohranjanju narave** in **Zakon o zaščiti živali.**

Čeprav **prosto živeče živali ne potrebujejo pomoči človeka v obliki hranjenja**, se najbrž nekateri temu ne morejo upreti. Pri tem moramo upoštevati, kaj katera vrsta lahko uživa, saj napačna hrana lahko povzroči, da zbolijo.

Ko divje živali potrebujejo pomoč

- ▶ Če najdemo poškodovano ali vidno bolno prostoživečo žival, lahko **pokličemo center za obveščanje** na številko **112** in povemo, kaj smo našli in kje.
- ▶ Center za obveščanje bo glede na lokacijo, kjer smo našli poškodovano žival, poklical **upravljavca lovišča (lovsko družino), če gre za divjad** (lovne vrste prostoživečih živali), oziroma **azil, če gre za zavarovano vrsto živali**. Predstavniki azila bodo žival prevzeli in jo odpeljali v oskrbo. Če gre za divjad, pa bodo prišli na ogled lovci, ki bodo o stanju živali **obvestili lovskega inšpektorja**. Ta v primeru hude poškodovanosti odredi izredni odvzem. Vir: [LZS](#)

Če je prostoživeča žival poškodovana

- Če je žival manj poškodovana, se vrne v naravo.
- Če je žival mrtva in gre za divjad, jo prevzame **higienska služba**.
- Če je žival mrtva in spada med zavarovane vrste, pa jo prevzame **Prirodoslovni muzej Slovenije**. Vir: [LZS](#)
- Če je žival **bolna ali poškodovana**, jo smemo vzeti iz njenega naravnega okolja, da ji **pomagamo**.
- Pri tem za večino vrst velja, da jih moramo **oddati v zatočišče v roku 24-ih ur**, torej živali ne smemo zadrževati doma. Upoštevamo naslednje korake.

1. korak: Ali je moje ukrepanje res nujno?

- Morda se glede živali motimo in bomo s svojim poseganjem naredili **več škode kot koristi**.
- Znan je **primer Bambija**: če naletimo na **mlado srnico** in jo pobožamo, smo s tem naredili nepopravljivo škodo. Mama bo mladiča zaradi človeškega vonja zavrnila in bo poginil od lakote.
- Podobno naše pomoči običajno ne potrebujejo **ptičji mladiči**, ki zapuščajo gnezdo. Izjema so le primeri zapuščenih mladih ptic, ko najdemo oba starša mrtva.
- V primeru, ko nismo sigurni, ali je naše ukrepanje res potrebno ali ne, **pokličemo na telefonsko številko zatočišča**, kjer nam bodo svetovali.

2. korak: Če je res nujno ukrepanje, bodimo previdni!

ZARADI ZAHTEVNOSTI TEGA KORAKA NAJ V TAKEM PRIMERU UKREPAJO LE IZKUŠENE ODRASLE OSEBE.

- ▶ Divja žival, ki je zbolela, postala žrtev prometne nesreče ali celo namerne človeške zlobe, nas ne dojema kot prijatelja, zato **bo skušala pobegniti in se ubraniti.**
- ▶ **Odlov mora biti hiter, da žival ni predolgo v stresu** (odlov občuti kot preganjanje), hkrati pa brez naglih gibov in odvečnih zvočnih elementov.

2. korak: Nujno ukrepanje

(ZARADI ZAHTEVNOSTI NAJ UKREPAJO LE IZKUŠENE ODRASLE OSEBE)

- ▶ Pred odlovom pripravimo kletko, škatlo, kakšno cunjo in drugo potrebno opremo. Ko enkrat držimo prestrašeno ptico ali ježa, bomo težko iskali nekaj, kamor bi žival namestili ali zavili.
- ▶ Žival primemo trdno, saj bi se ob pobegu lahko še dodatno poškodovala.
- ▶ Z živaljo imejmo **čim manj neposrednega stika**, saj s tem zmanjšamo stres zanjo, zase pa nevarnost poškodbe ali okužbe.
- ▶ Posebej smo pozorni na najbolj nevarne dele živali (kremplje, kljun, zobe, bodice).
- ▶ Če nismo strokovnjaki, nam pregledovanje živali ne bo povedalo veliko, za žival pa je vir stresa. Zato je najbolje, da jo **čim prej dostavimo do zatočišča ali usposobljenega veterinarja**.

2. korak: Upoštevamo tudi ...

(ZARADI ZAHTEVNOSTI NAJ UKREPAJO LE IZKUŠENE ODRASLE OSEBE)

- ▶ Če moramo žival **čez noč** imeti doma ali jo **dalj časa prevažati**, poskrbimo, da bo kar najmanj izpostavljena stresu. Pri tem lahko pomaga, da ji s krpo pokrijemo glavo (pazimo, da lahko nemoteno diha) ali jo zapremo v temen prostor. Ponudimo ji tudi vodo.
- ▶ **OPOZORILO:** Divje živali so lahko vir kužnih bolezni, od katerih so številne nevarne tudi za človeka (steklina, leptospiroza, tuberkuloza, garjavost ipd.), zato previdnost ne bo odveč.

3. korak: Čimprejšnja vrnitev v okolje

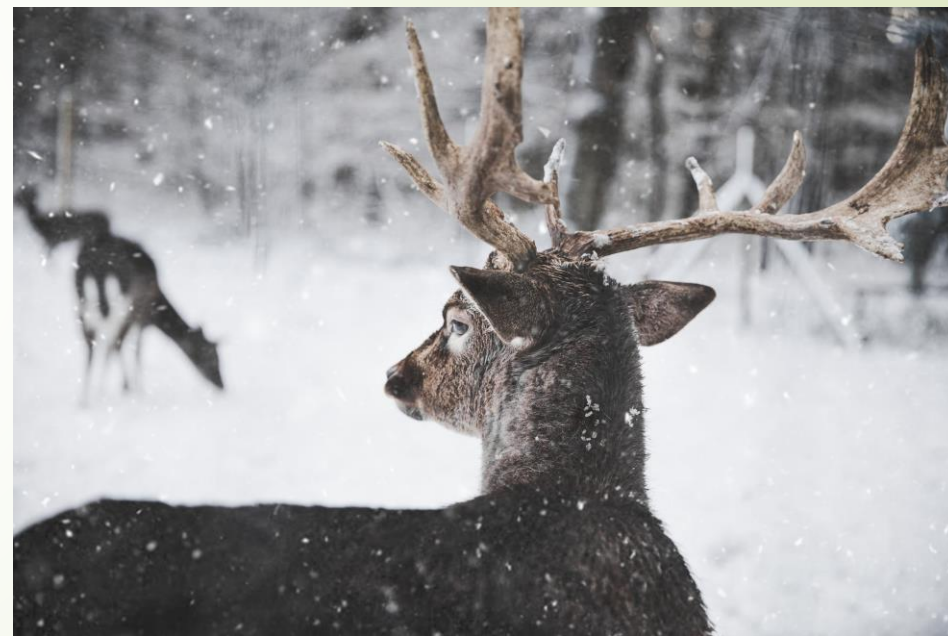
- ▶ Namen oskrbe vsake divje živali je, da jo čim prej pripravimo na samostojno življenje v naravi.
- ▶ Če je tega zmožna, jo je potrebno **čimprej spet izpustiti v naravo** – tudi glede tega nam lahko svetujejo v zatočišču za divje živali.

4. korak: Vrnitev v okolje včasih ni možna.

5. korak: Dovoljenja pristojnih služb

- ▶ Če žival ni zmožna sama preživeti v naravi, je ne smemo izpustiti, to je z zakonom prepovedano.
- ▶ Za vsako pridobljeno prosto živečo žival je potrebno **obvestiti Ministrstvo RS za okolje in prostor**, za žival ogroženih vrst pa pridobiti ustrezno dovoljenje.
- ▶ Zato je **pri reševanju živali potrebnega veliko znanja in načrtovanja**, da dobri nameni ne prinesejo slabih posledic.
- ▶ Preden se lotimo česa takega, se pozanimajmo **pri strokovnjakih**.

Zatočišče za živali prostoživečih vrst Muta

- ▶ Zatočišče je prostor, namenjen **za zdravljenje in začasno oskrbo živali prostoživečih vrst**.
- ▶ Zatočišče sprejme le tiste bolne in ranjene živali ter zapuščene mladiče, ki sami še **niso sposobni preživeti v naravi**, in za katere se predvideva, da bodo po veterinarski in začasni oskrbi sposobni za življenje v naravi.
- ▶ Zatočišče sprejme tudi živali, ki so bile **odvzete imetniku zaradi protipravnega zadrževanja v ujetništvu** ali zaradi drugih, z zakonom določenih razlogov.

Azil (zatočišče) za prostoživeče živalske vrste Muta

- ▶ telefon: 02 876 12 85 ali 041 518 939 (Zlatko Golob)
- ▶ [Azil Muta](#)

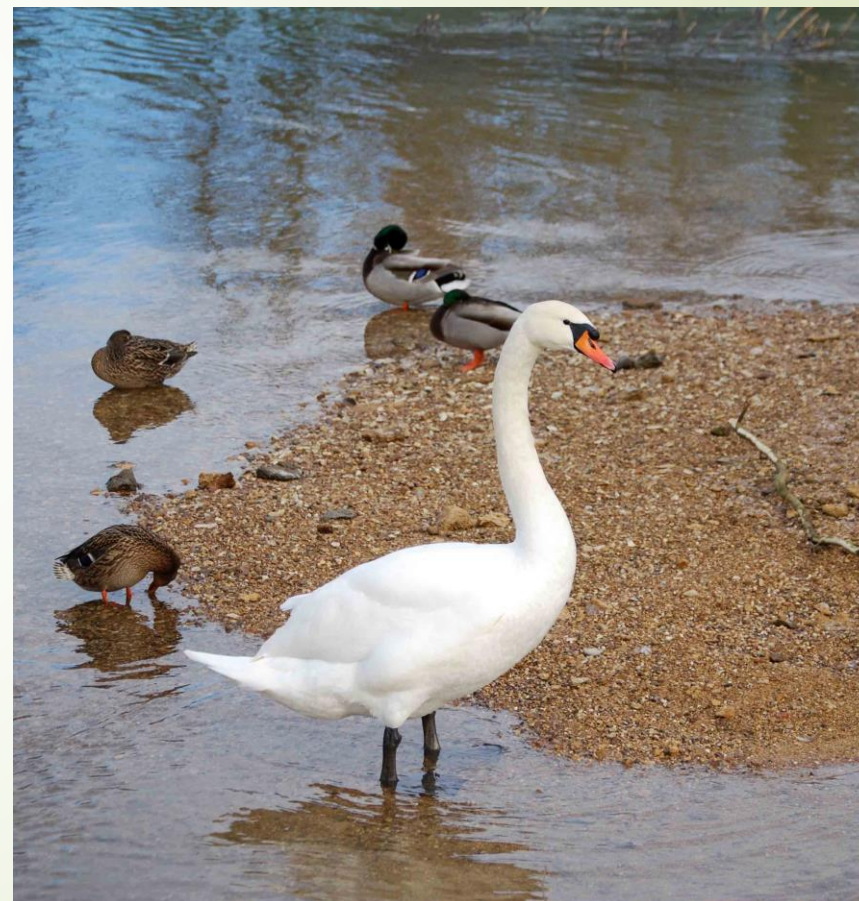
Vir: [ARSO](#)

Kaznivo je vsako zadrževanje divjih živali v ujetništvu.

Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1), 49. člen, predpisuje:

- ▶ **Divjadi ni dovoljeno zadrževati v ujetništvu brez dovoljenja.**
- ▶ Če so zagotovljene predpisane bivalne razmere in oskrba, lahko minister v soglasju z ministrom, pristojnim za varstvo narave, **izjemoma** dovoli zadržanje divjadi v ujetništvu **v času zdravljenja, rehabilitacije divjadi** ter v drugih primerih, ko je to potrebno zaradi varstva divjadi.
- ▶ Če opazimo kršitev takšne vrste, primer prijavimo lovski inšpekciji.

Nekatere prostoživeče živali so ogrožene, zato so posebej zavarovane.

JEŽI:

- ▶ rjavoprsi jež
- ▶ beloprsi jež

Netopirji in zajci

- Vse vrste netopirjev
- Zajci: planinski zajec

Glodavci

- evropska snežna voluharica
- bober
- hrček

Glodavci

- polhi (razen navadni polh)
- navadna veverica

Zavarovane zveri

- ▶ volk
- ▶ rjavi medved
- ▶ ris

Zavarovanih je veliko vrst ptic.

- ▶ vse kure: divji petelin
- ▶ kukavice
- ▶ sove
- ▶ ...

Zaščitene so vse ptice pevke.

- ▶ domači vrabec, taščica, slavček, ...

Izjeme so: siva vrana, šoja in sraka

Primeri zavarovanih želv, kuščarjev, kač

- močvirska sklednica
- slepec
- belouška

Zaščitene so dvoživke: močeradi in vse žabe.

- navadni močerad
- zelena rega

Rdeči seznam ogroženih rastlinskih in živalskih vrst

- Za izboljšanje stanja ogroženih rastlinskih in živalskih vrst se izvajajo **ukrepi varstva** ogroženih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov (življenjskega okolja teh vrst).
- **Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam** loči več kategorij ogroženosti: **izumrla vrsta** (Ex), **domnevno izumrla** (Ex?), **prizadeta vrsta** (E), **ranljiva vrsta** (V), **redka vrsta** (R) itd.
- **Rdeči sezname rastlinskih in živalskih vrst** v prilogi pravilnika so prikazani v 42-ih sistematskih skupinah, npr. rdeči sezname: sesalcev, ptičev gnezdilcev, plazilcev, dvoživk, obloustk in rib itd.

Druge prostoživeče živali pri nas

- srna
- divji prašič

Vsako leto na cestah zaradi povoza pogine okoli 5000 srn. Poleg previdne vožnje se povoz divjadi zmanjša tudi, če ceste opremijo z modrimi odsevniki ali z zvočnimi napravami. Lahko pa sami na avtomobil montiramo odganjalec divjadi.

Nekatere divje živali vidimo le redko.

- ▶ poljski zajec
- ▶ navadni polh

Plenilci ...

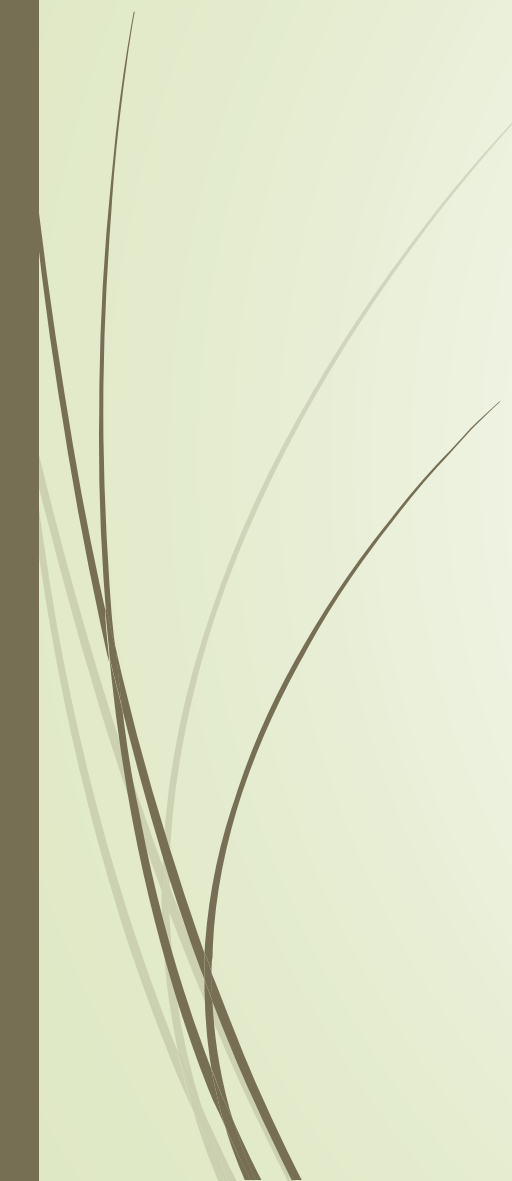
- lisica
- divja mačka

Lisice so druga najpogostejša vrsta živali, ki so žrtev povoza na cestah po Sloveniji. Leta 2016 je bilo v Sloveniji povoženih 927 lisic.

Divjih živali ne vznemirjamo!

- Narava je, tako kot nam, vsem živim bitjem dala eno samo in edino življenje.
 - **Spoštujmo njihovo pravico do življenja v njihovem življenjskem okolju in jih ne vznemirjajmo!**
-

Ljudje, ki posvečajo življenje skrbi za prostoživeče živali

- ▶ Med takimi posamezniki je tudi veterinar Peter Maričić. Intervju z njim je [na tej povezavi](#).

Nekaj izsekov:

- ▶ Pravi, da njegovo delo ni nikoli dolgočasno. *»Povožen galeb, ustreljen golob ali kanja, zastrupljen ali zažgan jež – to so takšni tipični primeri, s katerimi se redno srečujem. **70 % primerov je povezanih s človeškim vplivom.** Tudi mačka denimo povzroča ogromno škode v naravi, a le zato, ker jo je človek tako razmnožil, da je zaradi nje izumrlo že nekaj vrst. V sezoni imam skoraj vsak teden primere ptičev, ki so jih napadle mačke,«* opisuje Peter.
- ▶ Reševanju prostoživečih živali namenja svoj prosti čas pa tudi denar, saj država krije samo stroške prve pomoči za živali, ki so zaščitene. Za preostalo zdravljenje ali za nezaščitene vrste država ne namenja nikakršne pomoči. Peter Maričić je v pripravljenosti 24 ur na dan in se na vsak klic takoj odzove. ...

Primer dveh zavetišč v sosednjih državah

- ▶ Priporočamo ogled oddaje [O živalih in ljudeh](#) (RTV SLO), ki je bila na sporedu 28. decembra 2019 (dolžina 25 minut). [Povezava](#).
- ▶ V prvem delu oddaje je predstavljeno [zavetišče za medvede v vasi Kuterevo](#) v Liki na Hrvaškem. Medvedi, ki so se preveč navadili na ljudi in iščejo hrano v njihovih naseljih, bi postali problematični. Takšne medvede so do ustanovitve tega zavetišča ubijali, sedaj pa so našli dom v tem zavetišču.
- ▶ V drugem delu oddaje je predstavljeno zavetišče [Gut Aiderbichl](#) blizu Salzburga v Avstriji, kjer je varno zatočišče in dom našlo več kot tisoč rešenih rejnih živali.

Literatura in viri

- ▶ [Divje živali, Naši plahi prijatelji, zloženka, Društvo za zaščito živali Ljubljana, 2015.](#)
- ▶ [Lovska zveza Slovenije.](#)
- ▶ [Zakon o divjadi in lovstvu.](#)
- ▶ [Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah.](#)
- ▶ [Seznam zavarovanih živalskih vrst v Sloveniji.](#)
- ▶ [Inšpekcija za lovstvo in ribištvo.](#)
- ▶ [Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam.](#)

Vabimo te, da si ogledaš tudi [video o življenju med lisicami!](#)